

ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภोजุน จังหวัดพะเยา

The Leadership in Governance According to Sappurisa Dhamma of Sangha
Administrator in Chun District Payao Province

พระครูสุตวุฒิการ ฐานวุฒโฒ (พิพิธวุฒิกการ ศรีธนะ) Phrakrusutawutthikran
(Phiphitwutthikran Srithanaad)

พระเมธีวชิรคุณ Phramatiwacakun

สมยศ ปัญญามาก Somyot Panyamak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

6410204001@mcu.ac.th

Received 2024/02/02

Revised 2024/02/22

Accepted 2024/06/26

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัดพะเยา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการเป็นผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการตามหลักสัปปริสธรรม 7 การวิจัยในเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 12 รูป/คน และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภोजุน จังหวัดพะเยา จำนวนพระสงฆ์ทั้งสิ้น 148 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและPaired-Sample T Test

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัดพะเยาโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัด พบว่า อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม ประสบการณ์การทำงาน ที่

ต่างกัน มีภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 4 ปัจจัย

3) แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ได้แก่ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบไปด้วย 1) รู้จักหลักการ คือ ผู้นำต้องรู้จักเหตุผล รู้หน้าที่และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง 2) รู้จุดหมาย คือ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักกำหนดเป้าหมายของหลักการที่ตนเองจะพึงลงมือปฏิบัติ 3) รู้ตน คือ ผู้นำควรต้องสำรวจตัวเองอยู่เสมอว่าตัวอยู่นั้น 4) รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดีในตนเองไม่โอ้อวดอ้างตัวเองเกินความสามารถที่มี 5) รู้กาล คือ ผู้นำ ควรรู้จักการบริหารเวลา 6) รู้ชุมชน คือ ผู้นำต้องรู้สังคมในการทำงานว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร 7) รู้บุคคลคือ คือ ผู้นำต้องรู้จักผู้ใต้บังคับบัญชาของตนว่ามีศักยภาพแค่ไหน

คำสำคัญ : ผู้นำ, การปกครอง, พระสังฆาธิการ, สัปปุริสธรรม 7.

Abstract

The purposes of this study were: 1. To investigate the Sangha's administrative leadership level in Chun District, Phayao Province. 2. To compare the administrative leadership of the Sangha in Chun District, Phayao Province, classified according to personal factors. 3. To present guidelines for administrative leadership of the Sangha per the principles of Sappurisa dhamma 7 qualitative research. The tools used include in-depth interviews. Group of key informants, totaling 12 people, and quantitative research; the tools used were questionnaires. The population used in the study included monks in Chun District, Phayao Province. The total number of monks was 148. Statistics used for data analysis included percentages, means, standard deviations, and the paired-sample T-test.

From the study, the following results are found:

1) The level of administrative leadership of the monks in Chun District, Phayao Province, overall in all 4 areas, is at a high level.

2) Comparing the administrative leadership of the Sangha in Chun district, province, found that age, Lent, and secular education. Religious education and different work experiences There was no difference in the administrative leadership of the Sangha. Therefore, the hypotheses set for all four factors were rejected.

3) Guidelines for promoting administrative leadership of the Sangha include, according to the principles of Sappurisa dhamma 7, consisting of: 1) Know the

principles; that is, leaders must know the reason. Know your responsibilities and related rules. 2) Know your goals: a good leader must know how to set the goals of the principles that he or she will rely on to practice. 3) Know yourself: Leaders should always examine themselves to see what they are like. 4) Know their estimates. That is, knowing the right balance in yourself and not bragging about yourself beyond your abilities. 5) Knowing the timing means leaders should know how to manage time. 6) Knowing the community—that is, leaders must know the society in which they work and what the situation is. 7) Knowing the person, that is, being a leader. You must know your subordinates and their potential.

Keywords : Leader, Governance , SANGHA ADMINISTRATORS , SAPPURISDHAMM.

บทนำ

สังคมปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการบริหารงานขององค์กรใดองค์กรหนึ่งนั้น ส่วนมากผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ต่อความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ เนื่องมาจากผู้นำมีหน้าที่และภาระรับผิดชอบโดยตรง จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแลและควบคุมบุคลากรในองค์กรของตนเองให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารัตนะ, 2557 : 367) อีกทั้งยังต้องรับมือกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรของตนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้นำจะต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นและผู้พันธุกับงาน แล้วทุ่มเทความสามารถในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

พระสังฆาธิการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชารู้จักวิธีการใช้อำนาจในการสั่งการ การมอบหมายงานต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนำไปปฏิบัติ โดยในปัจจุบันคณะสงฆ์อำเภอจุน ในแต่ละเขตอำเภอมีการบริหารงานดูแล ตามระเบียบ ข้อบังคับของมหาเถรสมาคม ซึ่งได้มีการกำหนดขั้นตอนวิธีการไว้ตามระเบียบแบบแผนที่มหาเถรสมาคมตั้งไว้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 : 3) หากแต่ถ้าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ถูกฝึกฝนให้มีขึ้น ในหลายสถานการณ์ผู้นำ ไม่ได้มีความเตรียมพร้อมในด้านทักษะการบริหารจัดการมาก่อน เมื่อขึ้นมาเป็นผู้นำการบริหารจัดการ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นการศึกษาหาความรู้ทักษะงานต่าง ๆ จึงต้องมีการทำให้เกิดขึ้น หากผู้บังคับบัญชาไม่มีความรู้ใช้แต่ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน ผลที่ตามมาจะกลายเป็นผู้นำที่ขาดภาวะผู้นำ ไม่สามารถมอบหมายงานให้ประสบความสำเร็จได้ ไม่รู้จักวิธีการเลือกคนให้ถูกกับงาน ไม่รู้จักวิธีการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงาน ล่าช้าขาดประสิทธิภาพ และอาจก่อให้เกิดความล้มเหลวในการทำงานในท้ายที่สุดได้ และด้วยศักยภาพของพระสังฆาธิการใน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันเกิดมาจากอายุ พรรษา ความรู้พื้นฐาน ยังไม่เพียงพอ

ต่อการเกิดภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวัดได้ จึงเป็นประเด็นที่นำศึกษาเป็นอย่างยิ่งอีก

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภोजุน จังหวัดพะเยา ตลอดจนถึงเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเสนอแนวทางการเป็นผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ คือ รู้หลักหรือรู้จักเหตุ รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใคร รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี รู้กาล คือ รู้จักเวลา รู้ชุมชน คือ รู้สังคม รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคคล ที่เป็นผู้นำ ให้มีความเป็นเลิศทั้งทางความรู้ในด้านต่างๆ ตามหลักการครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อสามารถนำความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำนั้น มาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภोजุน จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเป็นผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการตามหลัก สัปปุริสธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ อำเภोजุน จังหวัดพะเยา” ใช้รูปแบบผสมวิธี โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร ได้แก่ ผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วยข้อมูล ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพะเยา จำนวน 3 คน ตัวแทนพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 2 คน นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์ ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรู้จักปรับตัวและยืดหยุ่น ด้านเชื่อมั่นและรับฟัง ด้านประพฤติดสิ่งที่น่านับถือ ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริตซึ่งคำถามลักษณะเป็นปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทและประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร

1) ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 148 รูป

เครื่องมือการวิจัย

1) แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ที่มีความสอดคล้องกับภาวะผู้นำพระสังฆาธิการ โดยแบ่งรายละเอียดของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลบางประการของผู้ตอบแบบสอบถาม คำตอบมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ในประเด็น อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 “ภาวะผู้นำทางการของพระสังฆาธิการ” โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถามใน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ดังนี้

- (1) ด้านรู้จักปรับตัวและยืดหยุ่น
- (2) ด้านเชื่อมั่นและรับฟัง
- (3) ด้านประพฤติสิ่งที่น่านับถือ
- (4) ด้านความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ การประยุกต์ใช้หลักหลักสัปปุริสธรรม ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยการทดลองโดยใช้ Paired-Sample T Test

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยองค์รวมทั้ง 4 ด้านมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านเชื่อมั่นและรับฟัง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยพบว่าพระสงฆ์มีความเป็นผู้นำที่เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถในการนำพาคณะสงฆ์ไปสู่ความสำเร็จ และยังมีการรับฟังความคิดเห็น

ของพระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่างจากตนเอง โดยใจที่ไม่มีทิฐิพองด้วยเหตุและผล เวลามีปัญหาหรือเรื่องใด ควรรับฟังเสียงชาวบ้านหรือผู้มีส่วนได้เสียก่อน แล้วนำมาปรับปรุง อันจะนำไปสู่การใช้หลักธรรมในด้านธรรมาธิปไตย นำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ต่อไป รองลงมา คือ ด้านมีความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต พบว่าพระสงฆ์มีการใช้หลักเมตตาและยุติธรรม อคติ ๔ และหลักhiriโอดิปะ ทั้งหมดนี้เป็นหลักที่สำหรับป้องกัน ความซื่อสัตย์และสุจริตทำให้คณะสงฆ์มีความโปร่งใสในการทำงาน วิเคราะห์ปัญหาด้วยหลักแห่งความยุติธรรม ทุ้มเทเสียสละเพื่องานให้มุ่งสู่เป้าหมาย อีกทั้งยังเคารพให้เกียรติผู้อื่น ทำตัวเป็นที่น่าเชื่อถือ ในการทำงานร่วมกัน จึงทำให้คณะสงฆ์มีความก้าวหน้าไปสู่คณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง ลำดับต่อมาคือ ด้านมีความประพฤติสิ่งที่ไม่ดี พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และหากผู้นำทำความผิดพลาดจริงก็ให้คำขอโทษและยอมรับผิดกับคณะสงฆ์ และวางตนให้เป็นที่พึ่งพาได้กับคณะสงฆ์ เพื่อเป็นการความปรองดองต่อคณะสงฆ์ต่อไป ลำดับสุดท้ายคือด้านรู้จักปรับตัวและยืดหยุ่น พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำที่ดีและสามารถปรับแนวความคิดของตนให้สอดคล้องกับปัจจุบัน รับผิดชอบต่อสังคม และการเปลี่ยนทางสังคม ชุมชนจะทำให้บทบาทหน้าที่ของวัดและชุมชน ตลอดทั้งโรงเรียน ทำงานร่วมกันได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม ประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	-	✓
พรรษา	-	✓
การศึกษาทางโลก	-	✓
การศึกษาทางธรรม	-	✓
ประสบการณ์การทำงาน	-	✓

พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามของพระสังฆาธิการอำเภอจุน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามของพระสังฆาธิการอำเภอจุน จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอจุน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอจุน จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน จากการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปกครองตามหลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางการเป็นผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ด้านธัมมัญญตา พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านธัมมัญญตา การนำหลักการนี้ทำให้เกิดความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ ได้การวิเคราะห์สาเหตุของสถานณ์ต่าง ๆ ขององค์กรจะต้องรับรู้ คิด ทำ วิเคราะห์ หลักการทำให้เกิดผลที่จะต้องลงมือทำอะไร โดยการนำหลักการและกฎเกณฑ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในการก้าวเดินของชีวิตในการทำงาน โดยให้รับรู้เข้าใจในสิ่งที่ตนเองจะกระทำตามเหตุและผล

ด้านอัตตัญญตา พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านอัตตัญญตา ผู้นำที่ดีต้องรู้จักจุดหมาย หรือกำหนดเป้าหมายของหลักการที่ตนเองจะพึงลงมือปฏิบัติ ให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของครว่าจะไปทางไหน มีประโยชน์อะไร สามารถดำเนินงานได้ไหม ถูกต้องตามเป้าหมายหรือไม่

ด้านอัตตัญญตา พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านอัตตัญญตา ผู้ปกครองหรือผู้นำควรต้องสำรวจตัวเองอยู่เสมอว่าตัวเอว่นั้น มีจุดเด่นจุดด้อยตรงไหน แล้วสามารถที่จำดำเนินการแก้ไขหรือปรับจุดไหนให้พอดี กล่าวคือ ผู้ปกครองที่ดีควรมีการปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถเข้าถึงความปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยแห่งโลก

ด้านมัตตัญญตา พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านมัตตัญญตา ผู้ปกครองควรรู้จักความพอดีในตนเองไม่เอดอ้างตัวเองเกินความสามารถที่มี ต้องรู้จักขอบเขตของความพอดีในตัวเอง ว่าการทำงานต่าง ๆ ทำได้แค่ไหน ดังนั้น ผู้ปกครองที่ดีนั้นจะต้องรู้จักความพอดี ในการทำงานทุกอย่าง ให้สำเร็จไปด้วยดี

ด้านกัลยาณุตตา พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านกัลยาณุตตา ผู้นำควรรู้จักรับผิดชอบงานให้ตรงเวลาไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ควรรู้จักการบริหารเวลา มีความตรงต่อเวลา รู้ว่าเวลาไหน ควรทำอะไรไม่ควรทำอะไร เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในองค์กร

ด้านปรีชาญาณ พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านปรีชาญาณ ผู้ปกครองควรประสานงานต่าง ๆ เกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงพื้นที่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง และอีกทั้งยังสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลใกล้ชิดกันอีกด้วย และยังสามารถอนุเคราะห์ช่วยเหลืองานขององค์กรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา ในด้านบุคลิกภาพ ผู้ปกครองที่ตั้นนั้นจะต้องรู้จักผู้ใต้บังคับบัญชาว่าในการทำงานทุกอย่างให้สำเร็จไปด้วยดีตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 พระสงฆ์ในอำเภอรูน จังหวัดพะเยา มีระดับในเรื่อง ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์ในอำเภอรูน จังหวัดพะเยา เปี่ยมด้วยความรู้ ความสามารถ ความเชื่อมั่นในตนเอง และ รับฟังความคิดเห็นตามหลักกาลามสูตร อยู่ในระดับที่มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาพร กิตติวรเมธี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารจัดการวัด จังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า ด้านรับฟัง ค่อยรับฟังความเห็นของพระลูกวัด ค้นหาข้อมูล รับฟังคำชี้แนะจากผู้มีประสบการณ์มากกว่า เพื่อพูดคุยรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ มีการปรึกษาหารือตามโอกาส

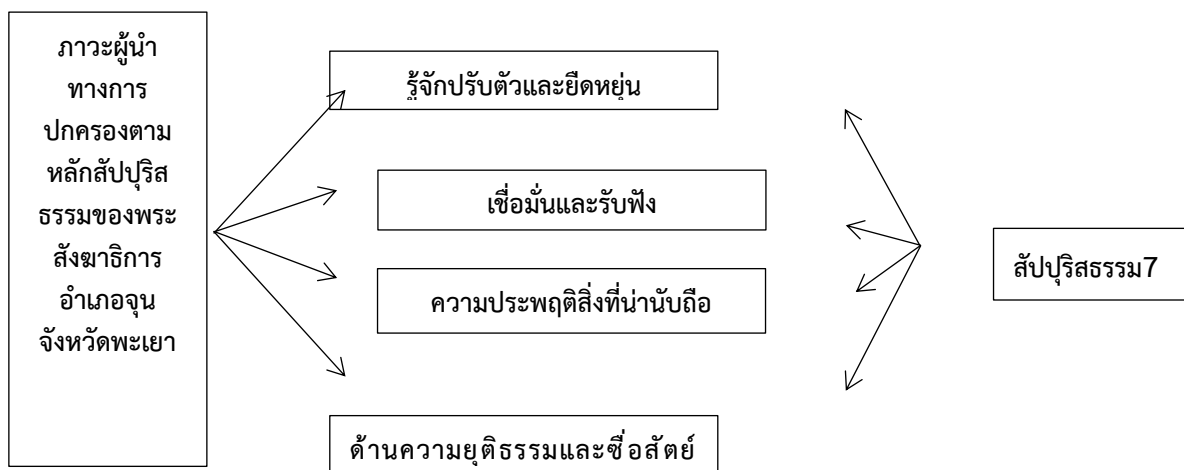
อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก การศึกษาทางธรรม ประสบการณ์การทำงาน มีภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 พระสงฆ์ในอำเภอรูน จังหวัดพะเยา มีระดับในเรื่อง ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการอำเภอรูน จังหวัดพะเยา จังหวัดลำปาง อภิปรายได้ว่า พระสงฆ์ในอำเภอรูน จังหวัดพะเยา มีการนำหลักธรรมนี้มาปรับใช้ในการปกครอง มีดังนี้ 1) รู้จักเหตุ คือ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้รู้จักหลักการที่ดีและไม่ดีว่าอันไหนจะส่งผลเสียต่อคณะสงฆ์ เป็นต้น 2) รู้จัก

จุดหมาย คือ พระสงฆ์ต้องผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง 3) รู้จักตน คือ พระสงฆ์ต้องรู้จักฐานะ ความสามารถในการทำงานของตนเอง ไม่อวดอ้างเกินความสามารถของตนเอง และยังต้องวางตนเองให้เหมาะสมกับฐานะ ความสามารถเท่าที่มีหาจุดอ่อนและจุดแข็งตัวเองเป็นอย่างไร ความเตือนตัวเองอย่างเสมอ 4) รู้จักประมาณ คือ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ รู้จักความพอดีในตนเองไม่อวดอ้างตัวเองเกินตัวเท่าที่มี 5) รู้จักกาล คือ พระสงฆ์ต้องรู้เวลาไหนควรทำอะไร ไม่ควรทำอย่างไร และทำงานอย่างตรงต่อเวลาไม่พลัดวันประกันพรุ่ง และไม่กระทำให้เวลาเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ย่อมก่อให้เกิดผลดีมากกว่า 6) รู้จักชุมชน คือ พระสงฆ์ต้องรู้จักชุมชนที่อยู่ร่วมกันว่าเป็นอย่างไร แล้วจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไรในที่ชุมชนนั้น ๆ 7) รู้จักบุคคล คือ พระสงฆ์ต้องรู้พระสงฆ์ในหมู่คณะสงฆ์ว่าเป็นคนแบบไหนน่าคบหา หรือมีความสามารถอะไร ทำให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่คณะบ้าง แล้วหาหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถของคนคนนั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูอุเทศธรรมสาทิส (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดอุทัยธานีมีการนำหลักธรรมนี้มาปรับใช้ในการปกครอง ทำให้การปกครองของคณะสงฆ์มีการขับเคลื่อนไปในทางที่ดีทางพระพุทธศาสนาที่เจริญรุ่งเรือง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทั้งผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยครั้งนี้เรื่อง ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปปริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภोजุน จังหวัดพะเยา สามารถสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนผังความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพทำให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัปติธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอจันทบุรี จังหวัดพะเยา ภาวะผู้นำทางการปกครองของพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้ปกครองพระสังฆาธิการต้องมีสิ่งสำคัญทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านรู้จักปรับตัว/ยืดหยุ่น หมายถึง ผู้นำต้องรู้จักปรับตัวตามสถานการณ์ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำที่ดีและสามารถปรับแนวความคิดของตนให้สอดคล้องกับปัจจุบัน รับผิดชอบต่อสังคม และการเปลี่ยนทางสังคม ชุมชน จะทำให้บทบาทหน้าที่ของวัดและชุมชน ตลอดจนทั้งโรงเรียน ทำงานร่วมกันได้ อีกทั้งยังสามารถขับเคลื่อนคณะสงฆ์ให้รู้เท่าทันกับยุคเทคโนโลยี ที่เรามักเรียกว่า “ยุคโลกาภิวัตน์” นั่นเอง

2. ด้านเชื่อมั่น/รับฟัง หมายถึง ผู้นำจะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองและรับฟังความเห็นของผู้อื่น ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์มีความเป็นผู้นำที่เปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถในการนำพาคณะสงฆ์ไปสู่ความสำเร็จ และยังมีการรับฟังความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่างจากตนเอง โดยใจที่ไม่มีการปิดกั้นด้วยเหตุและผล เวลามีปัญหาหรือเรื่องใด ควรรับฟังเสียงชาวบ้านหรือผู้มีส่วนได้เสียก่อน แล้วนำมาปรับปรุง อันจะนำไปสู่การใช้หลักธรรมในด้านธรรมาธิปไตย นำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ต่อไป

3. ด้านมีความประพฤติสิ่งที่น่านับถือ ซึ่งหมายถึง หากผิดพลาดจริงก็ต้องยอมรับผิด ผู้นำต้องรู้จักการกล่าวคำขอโทษ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และหากผู้นำทำผิดพลาดจริงก็ให้คำขอโทษ และยอมรับผิดกับคณะสงฆ์ และวางตนให้เป็นที่พึ่งพาได้กับคณะสงฆ์ เพื่อเป็นการความปรองดองต่อคณะสงฆ์ต่อไป

4. ด้านมีความยุติธรรม/ซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งหมายถึง ผู้นำที่ดีจะต้องอาศัยหลักแห่งเหตุผลและความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์มีการใช้หลักเมตตาและยุติธรรม อคติ ๔ และหลักทริโศตปปะ ทั้งหมดนี้เป็นหลักที่สำหรับป้องกัน ความซื่อสัตย์และสุจริตทำให้คณะสงฆ์มีความโปร่งใสในการทำงาน วิเคราะห์ปัญหาด้วยหลักแห่งความยุติธรรม ทุเมเทเสยสละเพื่องานให้มุ่งสู่เป้าหมาย อีกทั้งยังเคารพให้เกียรติผู้อื่น ทำตัวเป็นที่น่าเชื่อถือ ในการทำงานร่วมกัน จึงทำให้คณะสงฆ์มีความก้าวหน้าไปสู่คณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

พระสังฆาธิการจัดว่าเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์โดยลำดับขั้นตอนตามวุฒิภาวะความเป็นผู้นำ อีกทั้งยังต้องคอยมีหลักธรรมมาเพื่อเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ด้วยหลักสัปติธรรม 7 ดังนี้

1) รู้จักเหตุ คือ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้รู้จักหลักการที่ดีและไม่ดีว่าอันไหนจะส่งผลเสียต่อคณะสงฆ์ การรู้เหตุและเป็นการให้รับรู้ถึงสิ่งที่จะตามมาว่ามีผลดีผลเสียอย่างไร จะทำให้เกิดความสำเร็จของงานนั้น ๆ และยังต้องวิเคราะห์สถานการณ์นั้น ๆ หากปฏิบัติแล้วนั้นมักจะส่งผลอย่างไร

2) รู้จักจุดหมาย คือ พระสงฆ์ต้องผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง โดยการวิเคราะห์กระบวนการทำงาน ถึงต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ว่างานใด ๆ จะทำ จะวางแผนอย่างไร และผลสัมฤทธิ์ควรจะเป็นอย่างไร

3) รู้จักตน คือ พระสงฆ์ต้องรู้จักฐานะ ความสามารถในการทำงานของตัวเอง ไม่อวดอ้างเกินความสามารถของตัวเอง และยังต้องวางตนเองให้เหมาะสมกับฐานะ ความสามารถเท่าที่มีหาจุดอ่อนและจุดแข็งตัวเองเป็นอย่างไร ความเตือนตัวเองอย่างเสมอ รู้จักตัวเองโดยอิงจาก ฐานะ วัย ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น แล้วประพฤติตน วางตนให้เหมาะสมกับความเป็นสมณสาธูป จะคิด จะทำ จะพูดสิ่งใด ก็ประกอบไปด้วยหลักพรหมวิหารธรรม มีเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขาเป็นฐานภาวะของตนเอง

4) รู้จักประมาณ คือ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้รู้จักประมาณในการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ รู้จักความพอดีในตนเองไม่อวดอ้างตัวเองเกินตัวเท่าที่มี ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอของการนำหลักความพอดี ความพอเหมาะพอสมควรการรู้จักประมาณ

5) รู้จักกาล คือ พระสงฆ์ต้องรู้เวลาไหนควรทำอะไรไม่ควรทำอะไร และทำงานอย่างตรงต่อเวลา ไม่พลัดวันประกันพรุ่ง และไม่กระทำให้เวลาเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ยอมก่อให้เกิดผลดีมากกว่า รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการทำงานต่าง ๆ และรู้จักลงมือทำให้ถูกที่ถูกเวลา แบ่งเวลาให้เหมาะสมกับงานต่าง ๆ วางแผนงานให้เหมาะสมเพื่อเป็นการไม่ให้เสียเวลา

6) รู้จักชุมชน คือ พระสงฆ์ต้องรู้จักชุมชนที่อยู่ร่วมกันว่าเป็นอย่างไร แล้วจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไรในชุมชนนั้น ๆ รู้จิตของชุมชน ว่าควรการสร้างปฏิสัมพันธ์ การประสานงานกับชุมชน และให้ความความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนอย่างไร

7) รู้จักบุคคล คือ พระสงฆ์ต้องรู้พระสงฆ์ในหมู่คณะสงฆ์ว่าเป็นคนแบบไหนน่าคบหา หรือมีความสามารถอะไร ทำให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่คณะบ้าง แล้วหาหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถของคนคนนั้น ควรใช้คนให้ตามความสามารถที่สมควรกับเนื้องาน และต้องมีความจริงใจต่อคนทำงาน จะทำให้ประสบความสำเร็จของหมู่คณะ หรือจะนำเอาศักยภาพของตัวบุคคล มาช่วยพัฒนาหรือกิจการงาน พระศาสนาได้อย่างไรให้เหมาะสมกับงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการปกครองตามหลักสัพบุริสธรรมของพระสังฆาธิการอำเภอลำปาง จังหวัดพะเยา ” ผู้นำทางการปกครองมีความเป็นผู้นำในการเชื่อมั่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีภาวะผู้นำในระดับหนึ่ง และหากมีการประยุกต์ใช้หลักสัพบุริสธรรม 7 อาจทำให้ภาวะผู้นำทางการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในสถานการณ์จริงและเป็นบทเรียนในพื้นที่ครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) พระสังฆาธิการควรมีมาตรฐานในความเป็นภาวะผู้นำสูง มีการปรับแนวความคิดให้สอดคล้องในยุคโลกาภิวัตน์ ในปัจจุบัน
- 2) พระสังฆาธิการเปี่ยมด้วยความรู้ ความสามารถความเชื่อมั่นในตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เห็นต่างกับตน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้นำ
- 3) พระสังฆาธิการให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และผู้ดำรงตนเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจที่พึ่งพาได้ สร้างความปรองดองบนพื้นฐานแห่งความสามัคคีแก่คณะสงฆ์
- 4) พระสังฆาธิการสามารถปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยใช้หลักเมตตาและความยุติธรรม และสามารถวิเคราะห์ปัญหาด้วยความยุติธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) พระสังฆาธิการควรมีจิตวิญญาณของนักปกครองแบบธรรมมาภิบาล ในการจัดการการควบคุมดูแล กิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม
- 2) พระสังฆาธิการควรยึดหลักการและกลยุทธ์ความเป็นผู้นำพัฒนา ไม่ควรย่ออยู่กับที่
- 3) พระสังฆาธิการควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในพุทธสถาน
- 4) พระสังฆาธิการควรคำนึงถึงความยุติธรรมในการทำงานร่วมกัน ไม่ลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เลือกที่รักมักที่ชัง ในคณะสงฆ์

References

- พระครูโชติพัฒนานุยุต (อุทัย ดีหาญ/สิริจันท). (2561). “การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารของพระสังฆาธิการ ในเขตตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์ (วิรัตน์ สุกอินทร์). (2565). “การศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการจังหวัดอุทัยธานี ตามหลักสัปปุริสธรรม 7”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสันตยา อีธราธิ (ไสยวิจิตร). (2561). “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การ ของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์”. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชปริยัติโมลี (ไพฑูลย์วิบูล). (2561). “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับ เจ้าอาวาส ในจังหวัดสุพรรณบุรี”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ : หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา,

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. *การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน*. นครปฐม : กองพุทธศาสนสถาน, 2557.